

FINESTRA

«Un continent turbulent i poderós: quin és el futur d'Europa?»

Anthony Giddens, professor emèrit de la London School of Economics

Conferència Jean Jacques Rousseau 2013 del Lisbon Council for Economic Competitiveness and Social Renewal. Brussel·les, 25 de novembre de 2013

El Lisbon Council for Economic Competitiveness and Social Renewal és un think tank europeista creat a Brussel·les el 2003 amb l'objectiu d'incentivar el debat sobre els reptes que ha d'afrontar el procés de construcció europea. Des del 2004, aquesta organització celebra anualment la conferència Jean Jacques Rousseau amb la qual busca donar resposta als principals problemes socials i mediambientals que afecten la societat contemporània. Tradicionalment, aquest espai ha sigut una tribuna pels principals comissaris europeus, però en l'edició de l'any passat, es va obrir per primera vegada a una personalitat de l'àmbit acadèmic de reconegut prestigi europeista. Així, Anthony Giddens, pare intel·lectual de la polèmica tercera via i exdirector de la London School of Economics, va tenir l'oportunitat de radiografiar l'actualitat europea fent especial èmfasi en els reptes del seu futur immediat.

*Conferència traduïda i publicada amb el permís del Lisbon Council for Economic Competitiveness and Social Renewal i d'Anthony Giddens.

Traducció: Mireia Bartolomé-Sanz

En primer lloc, és un plaer ser aquí aquest matí amb un públic tan distingit. No vull que soni com si fos una societat d'admiració mútua, però m'agradaria agrair en Paul [Hofheinz],¹ l'Ann [Mettler]² i tots els companys no només el fet que m'hagin convidat avui, sinó tota la feina que el Lisbon Council ha fet els darrers anys i continua fent. De fet, l'he utilitzada sovint en aquest llibre³ i per això vull mostrar el meu agraïment al Lisbon Council. Així mateix t'estic molt agraït, Joaquín [Almunia],⁴ que hagi vingut. És un detall per part teva que hagi pres el temps per assistir a aquesta xerrada. Acaba d'arribar de l'Índia fa deu minuts i ha vingut aquí directament. És formidable, oi? Tinc ganes de sentir els seus comentaris.

1 Paul Hofheinz, president i cofundador del Lisbon Council

2 Ann Mettler, directora executiva i cofundadora del Lisbon Council

3 GIDDENS, Anthony. *Turbulent and Mighty Continent: What Future for Europe?*. Cambridge: Polity Press, 2013.

4 Joaquín Almunia (1948), vicepresident de la Comissió Europea. Va presidir la Conferència Jean Jacques Rousseau 2013.

En el marc d'aquesta Conferència Jean Jacques Rousseau, és un honor doble ser aquí per pronunciar-la. El Lisbon Council ha estat molt generós i us ha fet arribar aquests exemplars del llibre. De fet, em fa una mica de vergonya perquè sembla que no s'hagin pogut vendre. És com aquella història tan divertida d'Alan Bennett, satíric britànic molt famós que ha escrit un bon grapat de llibres. Una vegada va passar per una llibreria i hi va veure aquelles piles de llibres a la botiga. Llavors va pensar: «No els poden vendre». Per tant, hi va entrar i va dir: «Voleu que signi aquests llibres?». I el venedor se'l mira amb horror i va respondre: «Oh no, ja tenim prou problemes amb la signatura que hi duen!».

Bé, senyores i senyors, el títol d'aquest llibre procedeix d'un discurs que crec que tothom coneix: el cèlebre discurs que va pronunciar Winston Churchill el 1946 a Zuric, el discurs al qual recentment va al·ludir el president Barroso.⁵ Estic segur que ja el coneixeu, però m'agradaria llegir-ne un parell de fragments i preguntar-vos, on ha anat

5 José Manuel Durão Barroso (1956), president de la Comissió Europea.

» Hem d'invertir aquesta inèrcia habitual que ens porta a pensar que perdem sobirania o que fins i tot cedim sobirania quan un estat s'incorpora a la Unió Europea

a parar la retòrica? Què se n'ha fet, de l'emoció? Per als proeuropeus això seria un esbós molt adient del que vull exposar avui.

Si girem la vista 70 anys enre, aquest discurs encara ens parla a través de les generacions. Com deia Churchill, «avui els vull parlar sobre la tragèdia d'Europa. [...] En grans àrees una massa tremolosa d'éssers humans turmentats, afamats, desposseïts i establornits es troben davant de les ruïnes de les seves ciutats i de les seves llars, i miren la foscor de l'horitzó tement un perill, una tirania o un terror nou». Sona força familiar avui dia, oi?

«Entre els vencedors hi ha una gran confusió de veus agitades; entre els vençuts, el silenci ombrívol de la desesperació. Encara així hi ha un remei que, si la majoria de pobles de molts països l'adoptés d'una manera general i espontània, podria, com si fos un miracle, canviar tot el panorama».

En realitat, tenia pensat anomenar aquest llibre «Com si fos un miracle, canviar tot el panorama», però no m'acabava de convèncer.

«Quin és aquest remei eficaç? Es tracta de tornar a crear la família europea o, si més no, tot el que se'n pugui fer, i dotar-la d'una estructura amb la qual pugui viure en pau, seguretat i llibertat. Hem de construir una espècie d'Estats Units d'Europa. [...] Per què no pot ha-

ver-hi un grup europeu que doni un sentit d'ampli patriotisme i ciutadania comuna a les gents pertorbades d'aquest continent turbulent i poderós?»

En la meva opinió, val la pena reflexionar avui dia sobre aquest discurs, amb tota l'eloqüència i la passió que destil·la. Churchill ho va deixar ben clar i actualment resulta sorprenent que el Regne Unit no formi part d'aquest gran projecte. L'imperi del Regne Unit era una realitat i Churchill hi veia futur. Churchill va dir en un altre context: «Si als britànics els fessin triar entre Europa i el mar obert, sempre triarien el mar obert». De nou, una idea que resulta sorprenent avui tenint en compte la postura actual del Regne Unit.

Si llegim de nou aquest discurs que ens sona tan familiar, el mirarem amb ulls nous. De fet, m'hi vaig inspirar i d'alguna manera me n'he distanciat amb tot el que he de dir avui en aquesta xerrada.

Sóc britànic i sóc proeuropeu, la qual cosa em fa una mica peculiar actualment. Però tinc moltes coses més a dir. M'agradaria que hi penséssiu. Sóc un proeuropeu apassionat i m'agradaria preguntar-vos això: què se n'ha fet, de la passió dels proeuropeus? Per què vivim en aquesta Europa dividida entre els tecnòcrates, que semblen els defensors del projecte europeu, i els populistes, que sembla que tenen l'exclusivitat

de l'emoció? Sé que la passió d'aquesta situació no és sens dubte l'adequada.

Tothom sap que aquest públic és proeuropeu, però crec que encara així cal dir per què em sento proeuropeu i apassionat. I us ho explicaré amb quatre motius.

D'una banda tenim les tres «pes» i de l'altra, una «essa». La primera és la Pau. Ara les paraules de Churchill sonaran familiars. Fa tan sols vint anys vam patir una guerra a Europa. Encara hi ha molta feina a fer als Balcans. És crucial incorporar Sèrbia, Kosovo, Albània i altres estats dels Balcans a la Unió Europea. En segon lloc, tenim la Prosperitat. Sona una mica estrany, però la prosperitat d'Europa millora especialment amb el mercat únic, que afegeix aproximadament més del 2% al PIB europeu. En tercer lloc... Permeteu-me que m'expliqui. El més important per a mi ara mateix és com hauria de ser el nou discurs, i aquest nou discurs té molt a veure amb el Poder. Sóc de l'opinió que el sistema internacional actual és bàsicament un sistema de poder que no està encapçalat per les associacions transnacionals, com ara les Nacions Unides; simplement és un sistema de poder. L'elecció d'Europa és un món amb un G2 o un món en què Europa és una espècie d'actor comparable. Per a mi això és crucial per al futur d'Europa. I finalment, el quart punt, amb la «essa»

La possibilitat real d'una zona de lliure comerç entre els EUA i la UE, és una reconstitució parcial d'Occident. Seria la intervenció més important de la història dels darrers deu o vint anys

és el que jo anomeno «Sobirania +». Com a proeuropeus, crec que hem d'invertir aquesta inèrcia habitual que ens porta a pensar que perdem sobirania o que fins i tot cedim sobirania quan un estat s'incorpora a la Unió Europea. Jo crec més aviat que cada país que és part de la UE guanya una quantitat neta de sobirania fent aquest pas, fins i tot quan actua en solitari. A mi em sembla un aspecte crucial. En realitat, d'alguna manera és un dels problemes de la UE perquè les nacions se senten més importants del que són fins i tot actuant independentment.

Quan el Regne Unit, per exemple, opera en l'escena internacional, sap que té tot el suport perquè els altres països saben que és part de la Unió Europea i està vinculat a una associació potent. Això ho anomeno «Sobirania +», és a dir, sobirania amb un signe de suma, que crec que inverteix la saviesa tradicional.

Doncs bé, la idea principal del meu discurs es divideix en dues parts, que corresponen en certa manera a les diferents parts d'aquest llibre. D'una banda, crec que és un gran error centrar el debat a la UE únicament en la UE. I de l'altra, considero que és un error encara més gran el fet de centrar-lo tan sols en els problemes de l'euro. Per això, la meva intenció a l'hora d'escriure aquest llibre va ser plantejar una teoria social i política.

M'agradaria exposar un parell d'aspectes sobre el que crec que és el teló de fons de qualsevol debat actual sobre el futur de la Unió Europea, amb temes que posen l'accent sobre la Unió Europea mateixa.

Així doncs, us vull parlar de tres punts bàsics, el primer dels quals és metodològic. Durant molts anys he exercit com a analista social i he escrit un bon grapat de llibres avorrits com els que he esmentat abans. Sempre he pensat que el principi més útil per a un analista social és que cada cop que hi ha una tendència socioeconòmica, hem de pensar en la possibilitat d'inversió. Dit d'una altra manera, penseu des d'un punt de vista dialèctic en la situació mundial actual i la posició que hi ocupa la Unió Europea. Per a mi no sembla gaire probable que els propers 20 o 30 anys hagin de ser com els darrers 20 o 30 anys. És possible que la pròxima era sigui com el segle asiàtic, però també crec que hem de tenir importants reserves en aquest sentit. Si tenim en compte la categoria de BRICS,⁶ es pot veure que, de fet, ja no es pot considerar una categoria. Ja no podem parlar amb tota la franquesa de l'èxit de les economies emergents. La majoria de les xifres dels països que

formen l'acrònim BRICS, com ara Rússia, Sud-àfrica o el Brasil, presenten problemes greus. I després tenim el cas de la Xina, que l'hem de tractar amb molta cura. La Xina també pateix problemes importants. I no són, segons el meu parer, els problemes convencionals del quals tothom parla. N'hi ha que tenen a veure amb l'entorn i n'hi ha altres de bàsics, estructurals. A tall d'exemple, no ens cansem de dir que a Occident tenim un problema molt greu pel que fa a l'envelliment de la població, però la Xina també té un problema en aquest sentit, que de fet és més greu que les dificultats de casa nostra. La Xina no té cap sistema de protecció social, com a conseqüència en gran mesura de la política del fill únic. De fet, crec que ha de crear el sistema de protecció social. El mètode que tenen a la Xina per tenir cura de la gent gran és estalviar. Però si estalvien, no gasten. I si no gasten, no tenen demanda interna. Aleshores, els líders de la Xina, molt conscients d'aquests aspectes, estan reorientant la seva economia molt encertadament, en la meva opinió, a partir de la trajectòria que portava abans. Crec que tots sabem que el gran acord entre la Xina i els Estats Units ja no es pot mantenir. Dit d'una altra manera, la Xina fabricava tots els productes per als EUA i d'alguna manera nosaltres pagàvem aquests productes amb diners que no teníem,

⁶ BRICS, acrònim en anglès per referir-se al conjunt de països emergents configurat per Brasil, Rússia, Índia, Xina i Sud-àfrica.

» Tinc la impressió que no exagero si dic que l'arribada d'Internet i tot el que hi està relacionat és la força més transformadora de tota la història humana

finançats per la Xina. I aquest sistema, sens dubte, no és sostenible.

Considero que hem de mirar la història des d'un punt de vista disjuntiu o, si voleu, dialèctic i tenir en compte la posició d'Europa en l'economia mundial. Segons la meua opinió el més important, i potser Joaquín [Almunia] en parlarà, és la possibilitat real, que sabem que existeix, d'una zona de lliure comerç entre els EUA i la UE, que per a mi és una reconstitució parcial d'Occident. Jo m'hi pronuncio totalment a favor, ja que afegiria un component enorme al PIB i seria la intervenció més important de la història mundial dels darrers deu o vint anys, crec. Per tant, és un projecte cabdal per a Europa i per als Estats Units. I si prospera, m'agradaria que fes possible una associació més profunda més enllà d'aquesta zona de lliure comerç. Com tothom sap, hi ha un munt d'obstacles que obstrueixen el camí per assolir aquesta fita.

Aquest ha estat el primer punt, el punt metodològic, que afecta Europa. I és que de vegades els aspectes que semblen més problemàtics milloren ràpidament. No afirmaré que això ha de passar necessàriament, però hi ha indicis que apunten que això es podria produir a Europa. Quan pensem que toca fons, en realitat pot ser un punt d'inflexió, especialment si s'hi apliquen les polítiques adequades.

El segon punt és un punt que considero absolutament fonamental de la teoria social quan pensem en la UE perquè és essencial per al món actual: vivim en un món immers en una transformació social, econòmica i tecnològica increïble i inèdita. Per posar-ne un exemple, tothom es mira el telèfon mòbil dissimuladament per sota la taula... O no tan dissimuladament! Però això no és més que un petit detall. El que està passant és una transformació formidable de la societat mundial en un període de tan sols vint anys i d'una manera tan canviant que tots els actors lluitem per acceptar-los i adaptar-nos-hi.

Tinc la impressió que no exagero si dic que l'arribada d'Internet i tot el que hi està relacionat és la força més transformadora de tota la història humana; mai en la història de la humanitat no hem viscut una revolució d'aquestes característiques en un període de temps tan curt i això tan sols és el principi. Diria que resulta evident que només es tracta de l'inici. També té a veure amb la producció. M'explico: hi tinc molt d'interès i n'he parlat força al llibre, no només sobre la impressió en 3D, sinó sobre la producció digital més generalment. I el Lisbon Council també ha debatut sobre aquest tema, que crec que és absolutament transformador.

L'arribada de la producció digital podria transformar completament no no

més el sector de la fabricació, sinó el dels serveis, i pot reubicar aquests sectors. Per tant, està totalment en contra del model de deslocalització i per als temes nacionals és crucial un debat sobre la deslocalització. Més endavant explicaré contra què hem de lluitar a la Unió Europea i contra què hem de lluitar en certa manera a tots els països industrialitzats.

Per a mi això vol dir que vivim en un món únic històricament del qual no coneixem cap precedent. D'això, en el llibre en dic la «societat de grans oportunitats i grans riscos». D'una banda, la intervenció humana en la natura és tan profunda que els geòlegs han inventat una paraula per a aquesta era: *l'antropocè*. És a dir, que ja som a l'era de *l'antropocè*, que significa que la natura ja no és natural, sinó que és humana. És tot un esdeveniment que els geòlegs diguin això. Hem envaït la natura fins a tal punt que ara la natura és un projecte humà que crea una diversitat extraordinària de riscos per al sistema, però també d'oportunitats. Això sí, crec que també estem envaïnt el cos humà i la ment humana, de manera que estem transformant la naturalesa de l'ésser humà. Per exemple, quan utilitzem el telèfon mòbil i ens adonem que no podem viure sense aquest aparell, ens hem de preguntar: utilitzem el telèfon mòbil o el telèfon mòbil ens utilitza a

Hem envaït la natura fins a tal punt que ara la natura és un projecte humà que crea una diversitat extraordinària de riscos per al sistema, però també d'oportunitats

nosaltres? Perquè d'alguna manera s'ha convertit en una part del cos. Les ulleres de Google representen un pas més enllà i encara queden tantes coses més per arribar!

Així doncs, la conseqüència d'això és que vivim en un món totalment nou en què les oportunitats i els riscos, inclouent-hi els riscos per al sistema, s'entrellacen d'una manera que no podem preveure fàcilment amb antelació com assolirem l'equilibri. Les oportunitats que tenim són enormes, són formidables, i crec que també per a l'economia. És molt difícil veure-les amb temps perquè són molt noves i costa diferenciar-les de la resta.

En el llibre he mirat d'introduir la idea de reformar la societat de grans oportunitats i grans riscos, relacionada en aquest tema amb les decisions específiques sobre polítiques.

Pel que fa al tercer punt, en el marc d'aquesta secció teòrico-metodològica, crec que és el moment de dirigir la mirada novament al projecte europeu en conjunt. I no consisteix simplement, com deia abans, a centrar-se en la crisi de l'euro. Segons el meu parer, no té res de sorprenent. Gairebé tots els llibres que tracten sobre el futur d'Europa se centren avui dia en la crisi de l'euro, però aquest és un període transformador de la història mundial que afectarà totes les institucions europees. En el llibre he

intentat tractar tot l'espectre d'institucions europees, al marge del fet que es trobin formalment dins de la competència de les institucions de la UE o no.

De fet, podem prendre molts exemples d'això, com ara l'experiència de la immigració, un problema molt greu a Europa avui dia. La naturalesa de la immigració ha canviat fonamentalment ara que podem parlar cada dia amb la família que ha quedat a casa, cara a cara gràcies al telèfon mòbil o a la *tablet*, i en temps real i gairebé de franc. Això transforma completament el significat del terme «immigrant» i és només un exemple dels canvis espectaculars que s'estan produint, gràcies a aquests aspectes que també afecten les polítiques.

Si prenem un altre exemple, no podem separar de cap manera el futur del model social europeu del debat sobre el futur de l'euro i els problemes més amplis de l'economia. I, en la meua opinió, el motiu d'això és que hem de desmuntar la divisió convencional que existia entre l'Europa econòmica i l'Europa social. Se suposa que l'Europa social és el sistema de protecció social europeu. Però els nostres socis cometem el gran error de tractar aquests dos aspectes per separat. La idea tradicional del sistema de protecció social es fonamentava en el fet que es genera riquesa a través de l'economia i després es redistribueix des d'un punt de vista

social. Aquest sistema ja no funciona; és una realitat que tots coneixem. Hem de disposar d'un model de benestar basat en inversions. I també sabem que el que passa en sectors com ara l'educació afecta directament el rendiment de l'economia i de l'estat de benestar. De nou, hem de pensar radicalment sobre què representa el model social europeu i, de nou, podem pensar-hi d'una manera molt productiva, en relació amb la tecnologia.

Per exemple, algunes persones que ens acompanyen avui són analistes socials i el nom de Michel Foucault?.. Mare de Déu, un altre cop ocupat amb el mòbil! Bé, potser hauríem de dir que el mòbil està ocupat amb ell.⁸ Bé, Michel Foucault tenia aquella visió tan interessant del sorgiment d'una societat moderna en què trobem concentracions de disciplina a l'entorn de treball, a les escoles i a les universitats, als hospitals, a les presons...

Ara és possible que en els propers vint anys veiem una inversió radical d'aquesta tendència: la descentralització de la vigilància i el poder, àrees que han d'estar impulsades en part per la tecnologia, però també pel simple nivell

7 Michel Foucault (1929-2003), filòsof francès.

8 Giddens es refereix a Paul Hofheinz, moderador de l'acte, que està utilitzant el telèfon mòbil.

L'Europa que tenim és alemanya. Però una Europa alemanya, des del meu punt de vista, és inherentment inestable perquè no té legitimitat

de globalització. A tall d'exemple, treball en el sector universitari i estic segur que diverses persones del públic han seguit l'arribada de la globalització a la universitat i la gran quantitat de cursos en línia. És un fet totalment transformador per a l'ensenyament superior. D'alguna manera, són una amenaça directa o bé una transformació de la universitat tradicional al campus. Pots, per exemple, assistir a un seminari a la universitat global, pel qual per cert no pagues res, amb deu companys de diferents països i parlar-hi en temps real. És una transformació increïble. I passa el mateix en el sector sanitari i a les presons. De fet, podríem desmantellar les presons gràcies a les opcions que ens donen els sistemes de vigilància les 24 hores, que a hores d'ara és més o menys complet. Aquests sistemes podrien ser molt útils en el cas dels problemes bàsics que hem d'afrontar pel que fa al model social europeu.

Sabem que tenim un problema amb l'envelliment de la població i això es tradueix en tensions en el sistema d'atenció sanitària, però actuar a distància pot tenir un paper molt important en el futur. No sé si algú del públic ha estat a l'Índia o a Nova York darrerament. Tothom porta aquella espècie de polseres que controlen l'energia consumida al cap del dia, la qualitat del son i altres variables. I aviat controlaran la pressió sanguínia i

les pulsacions. Doncs bé, l'usuari pot facilitar tota aquesta informació al metge per mail i rebre tractament a distància.

Hi ha un bon grapat d'aspectes que hem de pensar. En el marc del model social europeu hem de pensar molt més enllà del model social europeu per tal de transformar-lo. Això és el que vull dir per a Europa en conjunt.

Ara bé, pel que fa als problemes principals que preocupen actualment la majoria de ciutadans sobre el futur de la UE, m'agradaria exposar tres tesis, a les quals podeu objectar.

Aquestes tres tesis sobre el futur d'Europa engloben no només la Unió Europea, sinó tot Europa en conjunt. En primer lloc, una tesi crucial, crec, sobre la qual el Lisbon Council en sap molt, és la crisi econòmica, que no només és cíclica, sinó estructural. Dit d'una altra manera, crec que ningú no mirarà de resoldre els problemes econòmics de la Unió Europea simplement tornant a confiar en la demanda, de manera que haurem de ser molt més imaginatius a l'hora de fer front als problemes econòmics principals que tenim. En la meua opinió, hem d'anar molt més enllà del debat sobre inversió/austeritat. Crec que aquest debat certament s'ha de reformar, però fins i tot hi ha tants aspectes al voltant del mercat de treball relacionats amb la tecnologia. En Paul [Hofheinz] i l'Ann [Mettler] han fet un

estudi molt interessant de les petites *start-ups* d'Internet. Ara dues persones poden muntar una empresa i utilitzar tecnologies que només podien usar grans empreses fa tan sols deu anys. Trobo que és totalment transformador.

El que vull dir és que hem d'ampliar el debat sobre el futur econòmic d'Europa i ens hem de concentrar amb fermesa, de la mateixa manera que en altres països industrialitzats, en un tema cabdal: com crearem nous llocs de treball nets. D'on procediran aquests nous llocs de treball nets? Pensem en el nombre de llocs de treball que s'han de crear. Hem de crear ocupació per a la gent jove.

Opino que les estadístiques sobre l'atur juvenil no són del tot fiables i algunes dades s'utilitzen molt àmpliament. De vegades hem de mirar més aviat la relació d'atur, i no pas tant la taxa d'atur, per fer una valoració real de l'atur juvenil. I és que algunes de les notícies que es llegeixen a la premsa són una mica exagerades.

Sigui com sigui, hem de crear molts llocs de treballs per als joves, però també per a persones no tan joves, perquè com sabem, no podem mantenir el sistema actual de pensions. Com crearem nous llocs de treball nets? D'on procediran aquests nous llocs de treball nets? Han de ser llocs de treball nets perquè el ritme de destrucció d'ocupació és elevat. Tanmateix, no tenim prou temps per

No entenc com la coordinació eterna pot substituir la integració. <<

La UE és un procés enorme que avança a un ritme molt lent, la qual cosa contrasta amb la velocitat supersònica del món actual

parlar-ne en detall. Hem de fer tots els possibles, ampliar el debat i portar-lo més enllà, incloent-hi també aspectes de la situació internacional quant a creació d'ocupació. Hem de treballar de valent i unir els nostres esforços als de la UE i la comunitat internacional per re-integrar el món anàrquic de l'economia global. Perquè aproximadament la meitat del capital mundial del qual parlem resta inutilitzat a paradisos fiscals i altres mecanismes arreu del món. Crec que un bon grapat d'aquests diners són nostres i els hauríem d'utilitzar de manera productiva en la ciutadania.

Les desigualtats del món contemporani no són com les de l'estat del benestar d'una altra època. Ara són extremes, tant que no les podríem haver imaginat fa uns anys. Hem de posar-hi imaginació. De nou em refereixo al model social europeu: no podem parlar del model social europeu com a ens independent. Hem de fer front a aquestes desigualtats o el teixit social es podria desintegrar, i hem d'actuar de manera preventiva en l'escena internacional. Ens hem d'acostumar a pensar que això forma part del nostre marc de polítiques. Tot i que no és gens fàcil, hi ha consens entre el G8 i el G20, que coincideixen que podem i hem de fer-ho d'aquesta manera, entre d'altres la Xina, els EUA i la Unió Europea. Crec que és el primer cop que hi ha una possibilitat real i és la primera

vegada que podem veure un canvi real. Podem esmentar Suïssa com a exemple de canvis reals que es poden assolir. I en necessitem més d'aquest tipus.

Així, doncs, segons el meu parer tot això és rellevant quan parlem del problema de la creació de llocs de treball nets, perquè es tracta de la necessitat d'obtenir inversió: no podem tenir quantitats enormes de diners bloquejats en préstecs de capital privat improductiu. De tota manera, mirarem de limitar-los.

En segon lloc, vivim en una Europa alemanya que té una espècie de president informal a la Unió Europea: Angela Merkel. I qui és Angela Merkel? Angela Merkel... Joaquín [Almunia], tu que vens de l'Índia segur que saps que Angela Merkel és la persona que la gent identifica amb Europa.

L'Europa que tenim és alemanya. Però una Europa alemanya, des del meu punt de vista, és inherentment inestable perquè no té legitimitat, a part de la legitimitat funcional. Per tant, em sembla que el que passi a Europa en els propers sis mesos aproximadament tindrà la influència decisiva del que passi a Alemanya.

Actualment a Europa vivim una situació molt curiosa: no podem fer gaire res sense el vistiplau d'Alemanya. Però Alemanya ni tan sols ha convocat el govern.⁹

És com un parèntesi. Perquè sabem que en els propers mesos arribaran els canvis fabulosos en la circumscripció dels cercles oficials i les eleccions europees. És com si Europa estigués paralitzada mentre espera que passarà a Alemanya. Sens dubte, no podem tolerar aquesta situació indefinidament.

Per a mi això es tradueix en una transformació estructural. No sé què en deuen pensar els nostres companys alemanys presents aquí avui, però després d'haver analitzat la situació detalladament, no trobo la manera perquè la zona euro pugui assolir l'estabilitat sense un cert nivell de neutralització del deute. Tanmateix, hi entren en joc un munt de condicions. No entenc com la coordinació eterna pot substituir la integració. Ara per ara estem immersos en la coordinació eterna del semestre europeu, entre altres funcions. Però és un procés enorme que avança a un ritme molt lent, la qual cosa contrasta amb la velocitat supersònica d'aquest món actual.

Per a mi, Alemanya és vulnerable. L'economia alemanya no és tan forta com sembla, ja que depèn en part de la seva pertinença a l'euro. M'agradaria que el lideratge alemany canviés d'actitud, però no sé si ho farà; no sembla

de setembre de 2013. Les negociacions per conformar un nou govern entre la CDU-CSU d'Angela Merkel i l'SPD es van allargar fins a mitjan desembre.

9 Les eleccions alemanyes es van celebrar el 22

» Els problemes estructurals que sempre ha tingut la UE s'han de resoldre des d'un punt de vista institucional en els propers deu o quinze anys. Si no, no veig cap futur al projecte europeu

que hagi de passar. Crec que si en els propers sis mesos Alemanya pot fer un gest vers la resta d'Europa, tindria un efecte formidable en les eleccions europees, que és el que ens preocupa a tots els proeuropeus, és clar.

Finalment, en tercer lloc, tenim una tesi força polèmica. Per a mi, aquest període sembla el final del mètode intergovernamental. Molta gent diu que ara hem de reprendre el mètode intergovernamental perquè no hem tingut l'oportunitat d'introduir més transformacions a Europa. Crec que això és un error en si mateix. No entenc com Europa pot ensopegar indefinidament tenint en compte les circumstàncies actuals, sobretot si es tracta més aviat d'una involució cap al passat que no pas d'una transformació cap al futur. I, per tant, crec que els problemes estructurals, que sempre ha tingut la UE —molt compromís democràtic dels ciutadans i un lideratge eficaç— s'han de resoldre des d'un punt de vista institucional en els propers deu o quinze anys. Si no es resolen, no veig cap futur al projecte europeu. Penseu-hi bé: si el projecte europeu i l'euro fracassessin, les conseqüències serien desastroses no només per a les economies europees, sinó per a l'economia mundial en general.

Ara per ara el problema principal, com tothom sap, és que Europa no sembla voler el que en realitat necessita. És a

dir, els ciutadans no tenen gaire interès a ampliar-ne la integració, justament en el moment en què l'existència mateixa de la zona euro suposa avançar en el procés d'integració. La zona euro ha integrat Europa; sense embuts, és així. La zona euro és un conjunt d'economies interconnectades, i els països que l'envolten, com ara el Regne Unit, hi estan estretament vinculats amb el destí de la zona euro. Per tant, es tracta d'una economia europea més o menys integrada, però, com sabem, no té els mecanismes corresponents, ni tan sols amb el progrés de la unió bancària per exemple, per donar-li estabilitat.

Bé, tots coneixem la situació. Aquesta és per a mi una part crucial de la meua intervenció, si més no pel que fa als mitjans de comunicació i a les innovacions i els problemes polítics. Crec que la manera normal d'entendre la situació és que els europeus no volen més integració. Ara ens hem d'aturar aquí i hem de reconèixer que els populistes i els euroescèptics poden tenir un efecte enorme a les eleccions europees el 2014 que podria afectar la transformació de les posicions institucionals clau al Consell, a la Comissió i arreu de la UE.

Doncs bé, m'agradaria proposar-vos una lectura totalment oposada de la situació, que no sé si voldreu acceptar. Europa té per primera vegada un espai públic. Per primera vegada Europa té un

espai públic perquè la Unió Europea és un tema de debat constant en la política de totes les nacions europees que la componen. I això no havia passat mai. Un bon exemple d'això en el Regne Unit és que quan va començar la campanya electoral a Alemanya la premsa britànica va dedicar pàgines i pàgines a aquest tema, un fet que no s'havia produït mai. I per què? Doncs bé, és un reconeixement d'interdependència, no trobeu? És un reconeixement d'interdependència.

El problema és que l'espai públic a Europa —que en la meua opinió és el reconeixement que Europa ha esdevingut una comunitat predestinada impulsada en gran mesura per l'estructura de la zona euro, una comunitat predestinada com no ho era abans— està constituït negativament, d'acord amb els crítics de la Unió Europea i els moviments populistes que ens envolten.

I per què no ho capgirem tot plegat? Repeteixo: sóc un proeuropeu apassionat. Per què hauríem de deixar la passió als populistes? Per què hauríem de deixar tot l'activisme als populistes? Per què els proeuropeus haurien de ser tecnòcrates enmig del sentiment genuí, popular i públic mentre els altres no?

En definitiva, la meua idea és la següent: per què no mirem d'ocupar aquest espai polític d'una manera positiva? I per què els proeuropeus no hauríem de ser tan activistes com els

El problema principal és que Europa no sembla voler el que en realitat necessita. És a dir, els ciutadans no tenen gaire interès a ampliar-ne la integració

populistes i els euroescèptics? I em refereixo a un activisme que no vagi de dalt a baix, independentment de les intervencions farragoses de la Comissió, perquè aquest tipus d'activisme és part del sistema establert.

M'agradaria fer una crida a tots els altres proeuropeus presents perquè col·laborin amb les bases i contribueixin a la formació de l'espai públic europeu, especialment a mesura que s'acosten les eleccions europees. Se m'acut que es podrien celebrar trobades de think tanks amb els mitjans afins i actes d'altres grups proeuropeus per crear un diàleg públic adient sobre el futur d'Europa. Perquè actualment no mantenim aquest diàleg? Per què no hi injectem una mica de passió?

Jo mateix he treballat una mica en això i estic mirant de fer-ne un esbós; és el que anomeno el «Projecte Europa». Jo no vull ser la persona que el dirigeixi, però us el presento a tall de proposta. De fet, crec que tothom hauria de viatjar per Europa, exposar el cas europeu i fomentar vincles més estrets entre els think tanks en els mitjans per tal d'assolir versions populars dels arguments clau per als mitjans.

No hi ha un indret millor on aquest projecte sigui més important que al Regne Unit. M'agradaria acabar la meva intervenció fent un parell de comentaris sobre el Regne Unit. La situ-

ció és que si els Conservadors tornen al poder, tenen un compromís total per celebrar un referèndum intern. I tenen possibilitats de tornar al govern. Abans, però, se celebrarà el referèndum sobre la independència d'Escòcia. És un moment absolutament important per al Regne Unit. El que em preocupa no és tant que el Regne Unit abandoni Europa, sinó que el Regne Unit abandoni Europa sense que la població tingui idea del que això implica. I és que el nivell de debat popular sobre Europa al Regne Unit és molt baix actualment.

Per tant, crec que tenim una obligació especial al Regne Unit en els sis mesos que ens separen de les eleccions europees, i també en els propers tres o quatre anys per crear un debat popular adient sobre el paper del Regne Unit a Europa. No ho dubteu. El Regne Unit podria sobreviure si sortís de la UE, però significaria un canvi d'identitat punyent. Els ciutadans no han de caminar cegament en aquesta direcció i per això vull plantejar una espècie de versió especial del «Projecte Europa» per al Regne Unit.

M'agradaria animar a tothom a ser més actiu, voltar per Europa i estimular entre els ciutadans el debat proeuropeu sobre aquests temes tan candents. Hem d'igualar l'activitat dels populistes i els escèptics. Crec que durant els propers sis mesos es lliurarà una batalla pel futur

d'Europa i durant un període més ampli hem de mirar d'esforçar-nos per assolir una posició equilibrada a la batalla.

Havia començat la meva intervenció parlant de Churchill, un home inspirador, mestre de la retòrica emocional. I també era un home amb molt d'enginy. Per això, acabaré amb una anècdota que segurament un parell de persones de la LSE¹⁰ ja coneixen, però crec que la resta no.

George Bernard Shaw, que fou un dels fundadors de la LSE, de la qual vaig ser director, tenia una relació mordaç amb Winston Churchill. Us explicaré una anècdota basada en un fet real. Una vegada George Bernard Shaw va enviar a Winston Churchill dues entrades per a la nit d'estrena de la seva darrera obra. I li va dir: «Benvolgut Winston, aquí li envio dues entrades per assistir a la primera sessió de la meva obra nova. Vinqui amb un amic, en cas que en tingui algun». I Winston Churchill li va respondre: «Estimat Bernard, moltes gràcies per les entrades. Em sap greu comunicar-li que no podré assistir a aquesta primera sessió. Li agrairia que m'enviés dues entrades per a la segona sessió, en cas que n'hi hagi una segona». ◀

¹⁰ London School of Economics.